

Kontrollkäik Pioneeripataljoni

1. Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 16.07.2015 Pioneeripataljoni. Õiguskantsler kontrollis Pioneeripataljoni ka 2010. ja 2011. aastal.

03.09.2010 kontrollkäigul selgus, et pataljonis on sõduri baaskursuse (SBK) ajal side- ja elektroonikavahendite kasutamisele seatud rangemad piirangud, kui toona kehtiv õigus seda ette nägi. Samuti võeti hoiule ajateenijate mobiiltelefonid. Õiguskantsler soovitas ajateenijate mobiiltelefone hoiule mitte võtta ning lubada ajateenijatele ka SBK ajal selliseid elektroonikavahendeid, mida võimaldatakse ajateenijatele pärast SBK läbimist. Kirde Kaitseringkonna ülem selgitas toona oma vastuses, et edaspidi on pataljoni ajateenijatel võimalik ka SBK ajal kasutada isiklike side- ja elektroonikavahendeid ning ajateenijate mobiiltelefone enam hoiule ei võeta.

2. Õiguskantsleri nõunikud vestlesid pataljonis kontrollkäigul usalduslikult kokku 16 ajateenijaga.

4. Mobiiltelefonide hoiule võtmine

Ajateenijad väitsid vestlustel, et ülemad võtavad nende mobiiltelefonid kas pühapäeva õhtul või esmaspäeva hommikul (ajateenijate sõnul on praktika erinev) allkirja vastu hoiule. Telefonid tagastatakse korraks neljapäeva õhtul külastamiste kokkuleppimiseks, korjatakse seejärel jälle ära ning tagastatakse reede õhtul.

Ka tegevvälased kinnitasid, et ajateenijate telefonid võetakse töönalaks hoiule.

Kuigi õiguslik regulatsioon on võrreldes 2010. aasta kontrollkäigu ajal kehtinuga mõnevõrra muutunud, ei ole ka hetkel kehtivatest normidest võimalik leida pataljonile õigust ajateenijate mobiiltelefone sel moel hoiule võtta.

Kaitsevæteenistuse seaduse (KVTS) § 49 lõike 5 järgi on ajateenijatele lubatud isiklike side- ja elektroonikavahendite kasutamine, kui see ei sea ohtu ajateenijat ega teisi isikuid ja ei takista sõjaväelise väljaõppe läbiviimist ega teenistusülesannete täitmist.

Telefonide hoiule võtmine on problemaatiline vähemalt kahest aspektist: 1) tegemist on väga intensiivse suhtlemisõiguse piiranguga ning 2) omandipõhiõiguse piiranguga.

Suhtlemisõigus

Kuigi ajateenistuskohustuse täitmisega kaasneb paratamatult suhtlemisõiguse piirang (tegemist on ajateenistusega olemuslikult kaasas käiva riivega) ei tähenda see täielikku äralõikamist välismaailmast. Suhtlemise tagamiseks on kehtivas õiguses (teatud piirangutega) ette nähtud võimalus kasutada mh mobiiltelefoni. 1. jalaväebrigaadi ülema 19.12.2014 käskkirjaga nr 305 kehtestatud „1. jalaväebrigaadi allüksuste sisekorraeskirja“ (sisekorraeskiri) punkti 17.1 järgi on ajateenijatel elektrooniliste vahendite kasutamine lubatud vabal ajal ja puhkeajal kuni

öörahu väljakuulutamiseni. Ajateenijate vaba aeg on argipäeviti pärast õppetöö lõppu kuni õhtuse rivistuseni, laupäeval pärast majanduspäeva või õppetööd, pühapäev tervikuna kui tunniplaanis ja ülemate poolt ei ole antud täiendavaid korraldusi (sisekorraeskiri p 16.1).

Mobiiltelefoni kasutamine selleks mitte ette nähtud ajal või kohas võib häirida väljaõpet, teenistusülesannete täitmist ning teatud juhtudel ohustada ka elu ja tervist (nt telefoniga rääkimine lõhkeaine vahetus läheduses, telefon abil on võimalik tuvastada üksikvõitleja või üksuse asukoht maastikul jmt). Just seesuguste probleemide vältimiseks ongi kehtivas õiguses (mh sisekorraeskirjas) sätestatud ajateenijatele õigus mobiiltelefoni kasutada üksnes vabal ajal ehk ajal, mil õppetööd ei toimu. Seetõttu ei saa mobiiltelefoni õiguspärane kasutamine väljaõpet häirida ega takistada teenistusülesannete täitmist.

Omandipõhiõigus

KVTS § 49 lõike 6 järgi on ajateenistuses keelatud asjad, mis ohustavad inimese julgeolekut, sobivad vara kahjustamiseks või võivad ohustada Kaitseväe julgeolekut. Ajateenija isiklikud asjad, mille omamine on ajateenistuses keelatud, kuid mille omamine väljaspool teenistust keelatud ei ole, võetakse hoiule (KVTS § 49 lõiked 6 ja 7).

Kehtiva õiguse järgi on võimalik hoiule võtta üksnes ajateenistuses keelatud asju. Keelatud asjade loetelu tuleneb kaitseministri 17.12.2012 määrusest nr 18 „[Ajateenistusse asumisel kaasavõetavate ja ajateenistuses nõutavate dokumentide ning esemete loetelu, ajateenistuses keelatud asjade loetelu, keelatud asjade hoidmise, tagastamise ja hävitamise kord ning hävitamisakti vorm](#)“ (määrus). Mobiiltelefoni keelatud asjade loetelus ei ole, seega on mobiiltelefon ajateenijale teenistuses lubatud ning seda hoiule võtta ei tohi.

Õiguskantsler teeb ettepaneku viivitamata ajateenijate mobiiltelefonid tagastada ning edaspidi telefone õigusvastaselt hoiule mitte võtta.